

**กระบวนการส่งเสริมสนับสนุน การปฏิรูปการเรียนรู้ โดยใช้หลักของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
กรณีศึกษา : นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนหนองแปนโนนสูงนาเชือกราษฎร์บำรุง
อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์**

**The Processes for Promoting the Learning Reform Following the Philosophy of
Self-Sufficiency Economy: A Case Study of Grade 3rd Students of
Nongpannongsung Nachueakratbarmung School, Amphoe Kommalasai,
Changwat Kalasin**

กชพร ศรีตะวัน¹ ศักดิ์พงศ์ หอมหวาน² และ สมบัติ ฤทธิเดช³

Kotchaporn Sritawan,¹ Sakpong Homhuan² and Sombat Rittidesh³

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากระบวนการส่งเสริมสนับสนุน การปฏิรูปการเรียนรู้ โดยใช้หลักของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนหนองแปนโนนสูงนาเชือกราษฎร์บำรุง อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ จำนวน 50 คน คัดเลือกแบบเจาะจง เนื่องจากเป็นชั้นเรียนที่มารดาเป็นครูผู้สอน เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล คือ 1) แบบสนทนากลุ่ม 2) แบบสัมภาษณ์ผู้ปกครอง และครู-อาจารย์ 3) แบบสอบถามความคิดเห็นของผู้ปกครอง และแบบสอบถามความพึงพอใจนักเรียน กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ผู้บริหารและคณะครูโรงเรียนจำนวน 14 คน บุคลากรและเจ้าหน้าที่จากกองส่งเสริมคุณภาพชีวิต องค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม จำนวน 8 คน และผู้ปกครองที่ให้ความร่วมมือในเขตให้บริการของโรงเรียนหนองแปนโนนสูงนาเชือกราษฎร์บำรุง กลุ่มเป้าหมายการวิจัย ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนหนองแปนโนนสูงนาเชือกราษฎร์บำรุง มีจำนวนนักเรียนรวมทั้งสิ้น 50 คน ผลการวิจัยพบว่า

1. ความคิดเห็นการมีส่วนร่วมของภาครัฐ เอกชน และชุมชน ในกระบวนการส่งเสริมสนับสนุน การปฏิรูปการเรียนรู้ โดยใช้หลักของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนหนองแปนโนนสูงนาเชือกราษฎร์บำรุง อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่า การประชุมวางแผนแบบมีส่วนร่วม (A-I-C) ในการสนับสนุนส่งเสริม การปฏิรูปการเรียนรู้ โดยใช้หลักของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2552 โรงเรียนหนองแปนโนนสูงนาเชือกราษฎร์บำรุง อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.66) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ข้อ 11 ในที่ประชุม ท่านได้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นในเรื่องต่างๆ แปลผลอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.94)

2. ระดับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ตามหลักของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง หลังจากนักเรียนได้ปฏิบัติตามกิจกรรมในกระบวนการส่งเสริมสนับสนุน การปฏิรูปการเรียนรู้ โดยใช้หลักของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง พบว่า คุณลักษณะที่เกิดขึ้นในตัวนักเรียน อันเป็น

¹ นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

² Ph.D. (การศึกษาเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น) อาจารย์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

³ DODT (Organization Development and Transformation) อาจารย์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

รับต้นฉบับ 28 มิถุนายน 2553 รับลงพิมพ์ 13 สิงหาคม 2553

ผลเนื่องมาจากการส่งเสริมสนับสนุน การปฏิรูปการเรียนรู้ โดยใช้หลักของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2552 โรงเรียนหนองแปนโนนสูงนาเชือกราษฎร์บำรุง อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ จากการสอบถาม จากการสอบถามผู้บริหาร ครูผู้สอนผู้ปกครองนักเรียน โดยรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.42)

คำสำคัญ : การปฏิรูปการเรียนรู้ เศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนหนองแปนโนนสูงนาเชือกราษฎร์บำรุง กระบวนการวางแผนแบบมีส่วนร่วม

ABSTRACT

This research aimed to promote instructional processes for learning reform directed by the philosophy of self-sufficiency economy for grade 3th students of Nongpannongsung Nachueakratbamrung School, Amphoe Kommalasai, Changwat Kalasin. Fifty student samples were selected by the purposive sampling method because their mothers were classroom teachers. The instruments used for collecting data consisted of 1) a focus group 2) an interview form for parents and teachers as well as a questionnaire on students' satisfaction. The key informants were fourteen school administrators and teachers, eight staff members from Quality of Life Promotion Division, Maha Sarakham Province and cooperative parents living in the school service areas. The target group was fifty grade 3th students, studying in the first semester of the academic year of 2009 from Nongpannongsung Nachueakratbamrung School, Amphoe Kommalasai, Changwat Kalasin.

The results indicated the followings:

1. Regarding the participation of government and private sectors and communities in the enhancing processes for learning reforms directed by the philosophy of self-sufficiency economy, it was found that the participatory meeting called A-I-C as a whole obtained the highest scores (mean score at 4.66). When considering by each aspect, it was found that the highest mean score was at 4.95 which was about the participation in expressing opinions in the meeting.

2. In terms of desirable characteristics, it was found that after the implementation of the activities to promote the processes for instructional reform, students' desirable characteristics as a whole, based on administrator and parents respondents, got the mean score at 4.42 or at the high level.

Keywords : Learning Reform, Self-Sufficiency Economy, Nongpannongsung, Nachueakratbamrung School, AIC

บทนำ

หัวใจของการปฏิรูปการศึกษา คือ การปฏิรูปการเรียนรู้ หัวใจของการปฏิรูปการเรียนรู้ คือ การปฏิรูปจากการยึดวิชาเป็นตัวตั้งมาเป็นยึดมนุษย์หรือผู้เรียนเป็นตัวตั้ง หรือที่เรียกว่า ผู้เรียนสำคัญที่สุดที่กล่าวว่าผู้เรียนสำคัญที่สุดไม่ได้หมายความว่าให้ครูลดบทบาทหรือลดความสำคัญลง ตรงกันข้าม ครูกลับมามีบทบาทและความสำคัญมากขึ้น อีกทั้งจะทำให้การ

ศึกษามีพลังและศักดิ์ศรีในการแก้ปัญหาของมนุษย์ สังคม และสิ่งแวดล้อม ให้อยู่เย็นเป็นสุขได้ การเรียนโดยการท่องหนังสือหรือเอาวิชาเป็นตัวตั้ง ไม่สามารถทำให้มนุษย์เผชิญและแก้ปัญหาเหล่านี้ได้ เพราะโลกแห่งวิชากับโลกแห่งความเป็นจริงแตกต่างกัน การเรียนโดยเอาวิชาเป็นตัวตั้งทำให้แยกตัวออกจากความเป็นจริงของชีวิตและสังคมที่ซับซ้อน และความเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว (คณะอนุกรรมการการปฏิรูปการเรียนรู้, 2545 : 3)

การรายงานของกองวิจัยการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ในระยะ 2 ปีที่ประกาศใช้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการได้ร่วมมือร่วมใจดำเนินการให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ โดยกำหนดแผนการปฏิรูปการเรียนรู้ให้เป็นแผนงานหนึ่งในแผนการปฏิรูปการศึกษา ซึ่งผลการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก แต่มีแนวปฏิบัติที่ไม่ชัดเจนคือ ขาดแคลนสื่ออุปกรณ์ มีจำนวนนักเรียนต่อห้องมากเกินไป ทำให้ยากต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และครูผู้สอนเองก็มีภาระงานนอกเหนือจากการสอนมากเกินไป ปัญหาเหล่านี้จะหมดสิ้นไป หากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องได้ประสานความร่วมมือกัน อันจะส่งผลถึงตัวผู้เรียน ซึ่งเป็นเป้าหมายของการพัฒนา

องค์การบริหารส่วนจังหวัดมีหน้าที่พัฒนาจังหวัด ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม การศึกษา สาธารณสุข การอาชีพ สาธารณูปโภคต่าง ๆ เช่น การจัดสร้างระบบสาธารณูปโภคในเขตที่เทศบาลและองค์การบริหารส่วนตำบลทำไม่ได้ เพราะขาดงบประมาณ การจัดทำโครงการที่เกี่ยวข้องทั้งเทศบาลและองค์การบริหารส่วนตำบล เช่น การก่อสร้างถนนสายหลัก เป็นต้น การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย การใช้ที่ดินเพื่อประโยชน์ของท้องถิ่น การบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งจารีตประเพณีและวัฒนธรรมท้องถิ่น การสังคมสงเคราะห์ การพัฒนาคุณภาพชีวิตให้กับประชาชนในระดับจังหวัด สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ล้วนอยู่ภายใต้อำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดทั้งสิ้น โดยปกติแล้วองค์การบริหารส่วนจังหวัดจะคอยให้ความช่วยเหลือทั้งทางด้านงบประมาณ บุคลากร และคำแนะนำเพื่อส่งเสริมให้องค์การบริหารส่วนตำบลหรือเทศบาลสามารถปฏิบัติหน้าที่ตามแผนที่ได้วางเอาไว้ให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี โดยองค์การบริหารส่วนจังหวัดจะมีหน้าที่คอยให้การสนับสนุน ตรวจสอบ การจัดทำโครงการหรือการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ในการพัฒนาชุมชน ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

จากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ.2550-2554) ซึ่งเป็นแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติที่ใช้อยู่ในปัจจุบันนี้ มีทิศทางในการพัฒนาประเทศ โดยเป็นการกำหนดขึ้นบนพื้นฐานการเสริมสร้างทุนของประเทศ ทั้งทุนทางสังคม ทุนเศรษฐกิจ และทุนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้เข้มแข็งอย่างต่อเนื่อง โดยยึดคนเป็นศูนย์กลางการ

พัฒนา และได้มีการอัญเชิญ “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” มาเป็นแนวทางในการปฏิบัติ เพื่อมุ่งสู่ “สังคมอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกัน”

จากเหตุผลที่ได้กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาเกี่ยวกับกระบวนการส่งเสริมสนับสนุนการปฏิรูปการเรียนรู้ของโรงเรียนหนองแปนโนนสูงนา-เขือราษฎร์บำรุง อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ ซึ่งเป็นโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในภูมิลำเนาเดิมของผู้วิจัย โดยการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำเอากระบวนการวางแผนแบบมีส่วนร่วม เข้ามามีส่วนในการผสานความร่วมมือจากทุกภาคส่วน ทั้งภาครัฐ เอกชน และชุมชน ร่วมกันระดมพลังสมองในการปฏิรูปการเรียนรู้ เพื่อใช้ในการกำหนดแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้นอกเวลาเรียน ในการปลูกฝังคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ให้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนหนองแปนโนนสูงนาเขือราษฎร์บำรุง

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของภาครัฐ เอกชน และชุมชน ในกระบวนการส่งเสริมสนับสนุน การปฏิรูปการเรียนรู้ โดยใช้หลักของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนหนองแปนโนนสูงนาเขือราษฎร์บำรุง อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์
2. เพื่อศึกษาความคิดเห็นการมีส่วนร่วมของภาครัฐ เอกชน และชุมชน ในกระบวนการส่งเสริมสนับสนุน การปฏิรูปการเรียนรู้ โดยใช้หลักของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนหนองแปนโนนสูงนาเขือราษฎร์บำรุง อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์
3. เพื่อศึกษาระดับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง หลังจากนักเรียนได้ปฏิบัติกิจกรรม ในกระบวนการส่งเสริมสนับสนุน การปฏิรูปการเรียนรู้ โดยใช้หลักของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
4. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนหนองแปนโนนสูงนาเขือราษฎร์บำรุง อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ ที่มีต่อกระบวนการส่งเสริมสนับสนุน การปฏิรูปการเรียนรู้ โดยใช้หลักของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

คำถามการวิจัย

การมีส่วนร่วมของภาครัฐ เอกชน และชุมชน ในกระบวนการส่งเสริมสนับสนุน การปฏิรูปการเรียนรู้ โดยใช้หลักของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนหนองแปน-โนนสูงนาเชือกราษฎร์บำรุง อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ เป็นอย่างไร

ขอบเขตการวิจัย

1. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

1.1 ผู้บริหารและคณะครูโรงเรียนหนองแปนโนนสูงนาเชือกราษฎร์บำรุง อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ จำนวน 14 คน

1.2 บุคลากรและเจ้าหน้าที่จากกองส่งเสริมคุณภาพชีวิต องค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม จำนวน 8 คน

1.3 ผู้ปกครองที่ให้ความร่วมมือในเขตให้บริการของโรงเรียนหนองแปนโนนสูงนาเชือกราษฎร์บำรุง อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์

1.4 นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2552 โรงเรียนหนองแปนโนนสูงนาเชือกราษฎร์บำรุง อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ มีจำนวนทั้งสิ้น 3 ห้องเรียน คือ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3/1, 3/2 และ 3/3 มีจำนวนนักเรียนรวมทั้งสิ้น 50 คน

2. เนื้อหา

2.1 เนื้อหาด้านจัดการสถานศึกษามาตรฐานในการประกันคุณภาพภายใน มาตรฐานที่ 18 สถานศึกษามีการร่วมมือระหว่างบ้าน องค์กรทางศาสนา สถาบันวิชาการ องค์กรภาครัฐ และเอกชน เพื่อพัฒนาวิธีการเรียนรู้ในชุมชน โดยมีตัวบ่งชี้ดังนี้

ตัวบ่งชี้ที่ 1 เป็นแหล่งวิทยาการในการแสวงหาความรู้ และบริการชุมชน

ตัวบ่งชี้ที่ 2 มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน

2.2 ขอบเขตเนื้อหาหลักของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง 3 หัว 2 เงื่อนไข

3. พื้นที่วิจัย

โรงเรียนหนองแปนโนนสูงนาเชือกราษฎร์บำรุงและชุมชน อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์

4. ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย

ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2552

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี โดยใช้กระบวนการการวางแผนแบบมีส่วนร่วม เพื่อศึกษาประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการส่งเสริมสนับสนุน การปฏิรูปการเรียนรู้ โดยใช้หลักของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนหนองแปนโนนสูงนาเชือกราษฎร์บำรุง อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ มีขั้นตอนการดำเนินการวิจัยดังนี้

1. การเตรียมความพร้อม

1.1 กำหนดวัตถุประสงค์การวิจัย

1.2 คัดเลือกกลุ่มเป้าหมาย

1.3 ศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1.4 ศึกษาชุมชน ศึกษาโรงเรียน โดยใช้แบบสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการ

1.5 ขออนุญาตผู้บังคับบัญชาเพื่อทำการวิจัย และขอรับการสนับสนุนบุคลากรจากหน่วยงาน

1.6 ขออนุญาตและขอความร่วมมือในการทำวิจัยจากผู้อำนวยการโรงเรียนหนองแปนโนนสูงนาเชือกราษฎร์บำรุง ผู้นำชุมชน และองค์กรที่รับผิดชอบในเขตพื้นที่

1.7 กำหนดกลยุทธ์ที่ใช้ในการวิจัย

1.8 สร้างเครื่องมือเพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2. การนำกลยุทธ์ที่ใช้ในการวิจัยมาใช้ คือ การประชุมวางแผนแบบมีส่วนร่วม โดยวิทยากรที่มีความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับการนำเอาหลักของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในชีวิตประจำวัน เป็นผู้ดำเนินการประชุม แบ่งออกได้ 3 ขั้นตอนคือ

2.1 การสร้างความรู้ (Appreciation : A) ในขั้นตอนนี้จะเป็นการให้ความรู้เกี่ยวกับหลักของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และการสร้างความตระหนักให้แก่ผู้ร่วมประชุม โดยการเปรียบเทียบลักษณะอันพึงประสงค์ของเด็กในปัจจุบันและอดีต แล้วจึงค่อยร่วมกันกำหนดวิสัยทัศน์หรือความต้องการที่จะปลูกฝังลักษณะอันพึงประสงค์ให้กับนักเรียน

2.2 การสร้างแนวทางการพัฒนา (Influence : I) ในขั้นตอนนี้จะเป็นการกำหนดกิจกรรม/โครงการที่จะใช้ในการปลูกฝังลักษณะอันพึงประสงค์สำหรับนักเรียน มีการจัดลำดับความสำคัญ การวิเคราะห์กิจกรรมที่น่าเสนอ จำแนกออกมาเป็นประเภท ทั้งประเภทที่ชุมชนสามารถทำได้ ประเภทที่

ชุมชนต้องขอความร่วมมือจากองค์กรในท้องถิ่น หรือนอกท้องถิ่น เป็นต้น

2.3 การสร้างแนวทางปฏิบัติ (Control : C) ในขั้นตอนนี้จะเป็นการกำหนดหรือคัดเลือกกิจกรรมที่จะนำมาใช้ในการปลูกฝังคุณลักษณะอันพึงประสงค์สำหรับนักเรียน เป็นการกำหนดแผนที่ใช้ในการปฏิบัติกิจกรรม ผู้รับผิดชอบ ผู้ติดตามงาน ผู้ติดตามผล

3. นำกิจกรรม/โครงการไปใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนหนองแปนโนนสูงนาเชือกราษฎร์บำรุง

4. ผู้วิจัยติดตามผล เก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อนำมาประเมินผลการดำเนินการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือหลายชนิด โดยแบ่งออกเป็น 3 ชนิด ดังนี้

1. แบบการสนทนากลุ่ม
2. แบบสัมภาษณ์
- 2.1 แบบสัมภาษณ์ผู้ปกครอง
- 2.2 แบบสัมภาษณ์ครู-อาจารย์

3. แบบสอบถาม

3.1 แบบสอบถามความคิดเห็นของผู้ร่วมประชุมวางแผนแบบมีส่วนร่วม แบ่งออก 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สถานภาพโดยทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 การประชุมโดยใช้กระบวนการวางแผนแบบมีส่วนร่วม

มีส่วนร่วม

ตอนที่ 3 ผลการปฏิบัติกิจกรรม/โครงการที่ก่อให้เกิดคุณลักษณะในตัวนักเรียน

ตอนที่ 4 ปัญหาและข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหา

3.2 แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อกระบวนการส่งเสริมสนับสนุน การปฏิรูปการเรียนรู้ โดยใช้หลักของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนหนองแปนโนนสูงนาเชือกราษฎร์บำรุง อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ แบ่งออกเป็น

การสร้างและการหาคุณภาพเครื่องมือ

เครื่องมือที่ผู้วิจัยใช้ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย

1. การสร้างแบบสนทนากลุ่ม เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการ

สนทนาแสดงความคิดเห็นของกลุ่ม โดยมีผู้นำกลุ่มเป็นผู้เปิดประเด็นตามหัวข้อที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลมีขั้นตอนการสร้างดังนี้

1.1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างแบบสนทนากลุ่ม

1.2 กำหนดประเด็นต่าง ๆ ที่ต้องการทราบ

1.3 สร้างแบบสนทนากลุ่มฉบับร่างไปเสนอต่อคณะที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

1.4 นำแบบสนทนากลุ่มที่แก้ไขเรียบร้อยแล้วตามข้อ 3 เสนอผู้เชี่ยวชาญของแต่ละกลุ่มตรวจสอบความตรงกับจุดประสงค์ที่ต้องการทราบ โดยวิธีอาศัยดุลยพินิจของผู้เชี่ยวชาญ โดยพิจารณาความสอดคล้องของข้อคำถามกับจุดประสงค์ของการวัด (IOC : Index of item objective congruence) สุรวาท ทองบุ (2550 : 105-106) ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความตรง

1.5 ปรับปรุงแก้ไขจากผลการประเมินตามข้อ 1.4

1.6 จัดพิมพ์แบบสนทนากลุ่มเป็นฉบับจริง สำหรับใช้กับกลุ่มผู้เข้าร่วมประชุมต่อไป

2. การสร้างแบบสัมภาษณ์ มีขั้นตอนการสร้างดังนี้

2.1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.2 กำหนดประเด็นต่างๆ ที่ต้องการทราบ

2.3 สร้างแบบสัมภาษณ์ฉบับร่างไปเสนอต่อคณะที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

2.4 นำแบบสัมภาษณ์ที่แก้ไขเรียบร้อยแล้วตามข้อ 3 เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความตรงกับจุดประสงค์ที่ต้องการทราบ โดยวิธีอาศัยดุลยพินิจของผู้เชี่ยวชาญ โดยพิจารณาความสอดคล้องของข้อคำถามกับจุดประสงค์ของการวัด IOC สุรวาท ทองบุ (2550 : 105-106) ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความตรง

2.5 ปรับปรุงแก้ไขจากผลการประเมินตามข้อ 2.4

2.6 จัดพิมพ์แบบสัมภาษณ์เป็นฉบับจริง สำหรับใช้กับผู้ปกครอง นักเรียน และครู-อาจารย์ต่อไป

3. การสร้างแบบสอบ มีขั้นตอนการสร้าง ดังนี้

3.1 ศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างแบบสอบถาม กำหนดจุดประสงค์ และกำหนดขอบข่ายของข้อมูลที่ต้องการทราบ

3.2 ศึกษาวิธีการสร้างแบบสอบถามจากหนังสือการวิจัยทางการศึกษา ของ สุรวาท ทองบุ (2550 : 81-84)

3.3 สร้างแบบสอบถามตามจุดประสงค์ที่ได้กำหนดไว้ โดยครอบคลุมคุณลักษณะที่ดีของแบบสอบถาม

3.4 นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนอผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความตรงกับจุดประสงค์ โดยวิธีอาศัยดุลยพินิจของผู้เชี่ยวชาญ โดยพิจารณาความสอดคล้องของข้อคำถามกับจุดประสงค์ของการวัด IOC

3.5 ปรับปรุงแก้ไขจากผลการประเมินตามข้อ 3.4

3.6 จัดพิมพ์แบบสอบถามเป็นฉบับจริง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ มีวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. การเตรียมความพร้อม

1.1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิรูปการเรียนรู้

1.2 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหลักปรัชญาพอเพียง

1.3 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการวางแผนแบบมีส่วนร่วม

1.4 ศึกษาชุมชน ประชากร สภาพสถานการณ์ปัจจุบัน และแหล่งทรัพยากรหมู่บ้าน

2. การประชุมวางแผนแบบมีส่วนร่วม เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถามความคิดเห็นของผู้เข้าร่วมประชุม แบ่งออกเป็น 4 ตอน ดังนี้ 1) สถานภาพโดยทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม 2) การประชุมโดยใช้กระบวนการวางแผนแบบมีส่วนร่วม 3) ผลการปฏิบัติกิจกรรม/โครงการที่ก่อให้เกิดคุณลักษณะในตัวนักเรียน 4) ปัญหาและข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหา

3. ติดตามและประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ตามหลักของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนหนองแปนโนนสูงนาเชือกราษฎร์บำรุง อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์

เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ 1) แบบสัมภาษณ์ผู้ปกครอง 2) แบบสัมภาษณ์ครู-อาจารย์ 3) แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียน

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยได้ลำดับขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยดังนี้

1. วิเคราะห์การมีส่วนร่วมของภาคีรัฐ เอกชนและชุมชน ในกระบวนการส่งเสริมสนับสนุน การปฏิรูปการเรียนรู้ โดยใช้หลักของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนหนองแปนโนนสูงนาเชือกราษฎร์บำรุง อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์

2. วิเคราะห์ความคิดเห็นการมีส่วนร่วมของภาคีรัฐ เอกชน และชุมชน ในกระบวนการส่งเสริมสนับสนุน การปฏิรูปการเรียนรู้ โดยใช้หลักของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนหนองแปนโนนสูงนาเชือกราษฎร์บำรุง อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์

3. วิเคราะห์ระดับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ตามหลักของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง หลังจากนักเรียนได้ปฏิบัติกิจกรรมในกระบวนการส่งเสริมสนับสนุน การปฏิรูปการเรียนรู้ โดยใช้หลักของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

4. วิเคราะห์ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนหนองแปนโนนสูงนาเชือกราษฎร์บำรุง อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ที่มีต่อกระบวนการส่งเสริมสนับสนุน การปฏิรูปการเรียนรู้ โดยใช้หลักของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยมีดังนี้

1. วิเคราะห์การมีส่วนร่วมของภาคีรัฐ เอกชน และชุมชน ในกระบวนการส่งเสริมสนับสนุน การปฏิรูปการเรียนรู้ โดยใช้หลักของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนหนองแปนโนนสูงนาเชือกราษฎร์บำรุง อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่า

การประชุมครั้งนี้มีผู้เข้าร่วมประชุมทั้งสิ้น 101 คน โดยพิจารณาเป็นรายข้อได้ดังต่อไปนี้

1.1 ตำแหน่งหน่วยงานที่เข้าร่วมประชุม บุคลากรจากองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม ซึ่งเป็นหน่วยงานของผู้วิจัย มีจำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 7.92 บุคลากรจากโรงเรียนหนองแปนโนนสูงนาเชือกราษฎร์บำรุง จำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 13.86 บุคลากรจากชุมชนหรือผู้ปกครองนักเรียน

จำนวน 29 คน คิดเป็นร้อยละ 28.71 และนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2552 โรงเรียนหนองแปนโนนสูงนาเชือกราษฎร์บำรุง จำนวน 50 คน คิดเป็นร้อยละ 49.50

1.2 เพศชาย ร้อยละ 42.57 และเพศหญิง ร้อยละ 57.43

1.3 อาชีพ รับราชการ ร้อยละ 52.94 เอกชน ร้อยละ 13.73 และอื่น ๆ ร้อยละ 33.33

1.4 สมาชิกครอบครัวที่อยู่ในวัยเรียน ระดับชั้นประถมศึกษา ร้อยละ 61.82 และระดับชั้นมัธยมศึกษา ร้อยละ 38.18

1.5 การได้รับความรู้เกี่ยวกับการปฏิรูปการเรียนรู้ ร้อยละ 93.07 แหล่งที่ได้รับความรู้ จากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ร้อยละ 13.68 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ร้อยละ 13.68 องค์การบริหารส่วนจังหวัด ร้อยละ 7.92 โรงเรียน ร้อยละ 56.44 และ เอกสาร ตำรา วารสารหรือสื่อต่าง ๆ ร้อยละ 18.81

2. วิเคราะห์ความคิดเห็นการมีส่วนร่วมของภาครัฐ เอกชน และชุมชน ในกระบวนการส่งเสริมสนับสนุน การปฏิรูปการเรียนรู้ โดยใช้หลักของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนหนองแปนโนนสูงนาเชือกราษฎร์บำรุง อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่า

การประชุมวางแผนแบบมีส่วนร่วม ในการสนับสนุนส่งเสริม การปฏิรูปการเรียนรู้ โดยใช้หลักของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2552 โรงเรียนหนองแปนโนนสูงนาเชือกราษฎร์บำรุง อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.66) รายชื่อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดได้แก่ ในที่ประชุม ท่านได้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นในเรื่องต่าง ๆ อยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.94)

3. วิเคราะห์ระดับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ตามหลักของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงหลังจากนักเรียนได้ปฏิบัติกิจกรรม ในกระบวนการส่งเสริมสนับสนุน การปฏิรูปการเรียนรู้ โดยใช้หลักของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง พบว่า

คุณลักษณะที่เกิดขึ้นในตัวนักเรียน อันเป็นผลเนื่องมากจากการส่งเสริมสนับสนุน การปฏิรูปการเรียนรู้ โดยใช้หลักของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2552 โรงเรียนหนอง

แปนโนนสูงนาเชือกราษฎร์บำรุง อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ จากการสอบถาม จากการสอบถามผู้บริหาร ครูผู้สอน ผู้ปกครองนักเรียน โดยรวมทุกด้านอยู่ในระดับมาก

อันประกอบด้วย ด้านความพอประมาณ ด้านความมีเหตุผล ด้านการมีภูมิคุ้มกันในตัว ด้านเงื่อนไขความรู้ และด้านเงื่อนไขคุณธรรม

4. วิเคราะห์ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนหนองแปนโนนสูงนาเชือกราษฎร์บำรุง อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ ที่มีต่อการบวนการส่งเสริมสนับสนุน การปฏิรูปการเรียนรู้ โดยใช้หลักของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับพึงพอใจมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.67)

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยมีประเด็นสำคัญนำมาอภิปรายผลดังนี้

จากการวิจัยในการประยุกต์ใช้กระบวนการวางแผนแบบมีส่วนร่วม ในการส่งเสริมสนับสนุน การปฏิรูปการเรียนรู้ โดยใช้หลักของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 มีประเด็นสำคัญที่นำมาอภิปรายผลได้ ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมในการส่งเสริมสนับสนุน การปฏิรูปการเรียนรู้ โดยใช้หลักของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงภายหลังจากที่ได้มีการดำเนินการประชุมวางแผนแบบมีส่วนร่วมแล้ว พบว่า การมีส่วนร่วมทั้งจากภาครัฐ ภาคเอกชน ชุมชน และโรงเรียน ทำให้ทราบถึงปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างชัดเจน สามารถแก้ไขปัญหาได้ตรงจุด ซึ่งแต่เดิมจะเป็นการแก้ไขปัญหาเฉพาะภายในโรงเรียน จากครูผู้สอน ผู้บริหาร ดังนั้นเมื่อได้มีการประชุมวางแผนแบบมีส่วนร่วมนี้ขึ้น ทำให้การดำเนินงานต่าง ๆ เป็นระบบมากขึ้น ทำให้บางปัญหาที่เกี่ยวข้องได้รับการแก้ไขอย่างทันที่ทันใด มีการแบ่งหน้าที่รับผิดชอบ ประสานงาน และติดตามผลอย่างใกล้ชิด แสดงให้เห็นถึงประสิทธิภาพของการใช้กระบวนการวางแผนแบบมีส่วนร่วมได้อย่างชัดเจน ได้ศึกษาเกี่ยวกับกระบวนการในการสื่อสารเพื่อการมีส่วนร่วมของตัวแทนกลุ่มอาชีพ ในกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2542 - 2545) เก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก ผลการศึกษาพบว่า กระบวนการ AIC เป็นเครื่องมือที่สร้างให้เกิดการมีส่วนร่วม และใช้ในการวางแผนได้ดีพอสมควร มีการแสดงออกโดยใช้รูปแบบการสื่อสารที่หลากหลาย มีการคิดอย่างเป็นระบบ

บรรยากาศเป็นกันเอง เกิดการมีส่วนร่วมมากยิ่งขึ้นในกลุ่มสมาชิก กล้าคิด กล้าพูด กล้าแสดงความคิดเห็น ได้แนวคิดใหม่ในการพัฒนาและได้แผนการดำเนินงานที่มีคุณภาพ

2. คุณลักษณะที่เกิดขึ้นในตัวนักเรียนจากการส่งเสริมสนับสนุนการปฏิรูปการเรียนรู้ โดยใช้หลักของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ทำให้ได้คุณลักษณะที่พึงประสงค์ในด้านต่าง ๆ ดังนี้

2.1 ด้านความพอประมาณ หลังจากที่นักเรียนได้ปฏิบัติตามกิจกรรม ทำให้นักเรียนเกิดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในด้านความพอประมาณ คือ นักเรียนจะมีความรับผิดชอบ มีความพอใจในสิ่งที่ตนได้กระทำและคิดว่าดี ถูกต้อง พอใจในสิ่งที่ตนเองมี รู้จักทั้งตนเอง มีความกระตือรือร้นที่จะแสวงหาความรู้เพิ่มเติม มีความตรงต่อเวลา เป็นต้น

2.2 ด้านความมีเหตุผล หลังจากที่นักเรียนได้ปฏิบัติตามกิจกรรม ทำให้นักเรียนเกิดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในด้านความมีเหตุผล คือ เป็นคนมีเหตุผล มีหลักคิด กล้าคิด กล้าทำ กล้าแสดงออก มีความคิดสร้างสรรค์ ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น เป็นต้น

2.3 ด้านการมีภูมิคุ้มกันในตัว หลังจากที่นักเรียนได้ปฏิบัติตามกิจกรรม ทำให้นักเรียนเกิดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในด้าน การมีภูมิคุ้มกันในตัว คือ นักเรียนจะเป็นคนที่มีความเชื่อมั่นในตนเอง มองเห็นจุดเด่นและจุดด้อยของตน ดูแลสุขภาพ และเข้าใจอารมณ์ของตนเองเป็นอย่างดี มองโลกในแง่ดี สามารถปรับตัวเข้ากับสถานการณ์ต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดีและเหมาะสม เป็นต้น

2.4 ด้านเงื่อนไขความรู้ หลังจากที่นักเรียนได้ปฏิบัติตามกิจกรรม ทำให้นักเรียนเรียนรู้วิธีแสวงหาความรู้อย่างหลากหลาย มีความสนใจในการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง สามารถวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูล สามารถจัดลำดับความสำคัญของเรื่อง สามารถใช้ข้อมูลในการแก้ไขปัญหาและตัดสินใจได้อย่างเหมาะสม เป็นต้น

2.5 ด้านเงื่อนไขคุณธรรม หลังจากที่นักเรียนได้ปฏิบัติตามกิจกรรม จะส่งผลให้นักเรียนมีวินัยในตนเอง เคารพสิทธิของผู้อื่น และปกป้องสิทธิของตนเอง รู้จักการเสียสละ การเห็นอกเห็นใจผู้อื่น ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เคารพกฎ กติกา ของสังคม มีแนวความคิดของการเป็นผู้ผลิตมากกว่าผู้บริโภค เป็นต้น

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

คุณลักษณะที่เกิดขึ้นในตัวนักเรียน อยู่ในระดับมากทุกด้าน ประกอบด้วย

ด้านความพอประมาณ พอใจในสิ่งที่ตัวเองมีและเรียนรู้ที่จะพัฒนา

ด้านความมีเหตุผล มีความคิดสร้างสรรค์

ด้านการมีภูมิคุ้มกันในตัว ออกกำลังกายสม่ำเสมอ และการมองโลกในแง่ดี

ด้านเงื่อนไขความรู้ สามารถจัดลำดับความสำคัญของเรื่องได้

ด้านเงื่อนไขคุณธรรม มีความซื่อสัตย์

ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

จากการที่ผู้วิจัยได้นำกระบวนการวางแผนแบบมีส่วนร่วมมาประยุกต์ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ทำให้ทราบว่าปฏิรูปการเรียนรู้ โดยใช้หลักของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนหนองแปนโนนสูงนาเชือกราษฎร์บำรุง อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่า การนำกระบวนการวางแผนแบบมีส่วนร่วมมาประยุกต์ใช้นั้น เป็นการแสวงหาความร่วมมือที่ดีจากทุกคนที่เกี่ยวข้อง ให้กล้าพูด กล้าคิด กล้าแสดงออก และกล้าตัดสินใจในสิ่งที่ตัวเองต้องการหรือคาดหวัง อันจะส่งผลให้การดำเนินงานประสบผลสำเร็จได้เป็นอย่างดี เนื่องจากคนที่เข้าร่วมกิจกรรม คือผู้ที่อยู่ในห่วงโซ่การบริหารของปัญหานั้น ๆ ได้ทราบถึงอะไรที่ต้องการพัฒนาหรือแก้ไข ได้ตรงประเด็น แต่ที่จำเป็นต้องนำกระบวนการนี้มาใช้ เพราะได้สะท้อนความจริงและความเป็นไปได้อย่างมีเหตุผล ดังนั้น กระบวนการวางแผนแบบมีส่วนร่วม จึงไม่เพียงแต่นำมาใช้ในการศึกษาให้สำเร็จตามเป้าหมายเท่านั้น แต่ยังสามารถเชื่อมโยงความต่อเนื่องไปยังอนาคตได้ ส่งผลต่อความยั่งยืนของงานได้ และหากพบอุปสรรคระหว่างการทำงานก็สามารถประยุกต์ใช้กระบวนการนี้มาแก้ไขปัญหาได้ทุกเรื่อง เพราะกระบวนการวางแผนแบบมีส่วนร่วม สามารถใช้ได้ในทุกสถานการณ์

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จลงได้ด้วยดีด้วยความกรุณาเป็น
อย่างสูงและความช่วยเหลือให้คำแนะนำอย่างดียิ่งจาก อาจารย์
เยาวมาลย์ ศรีตะวัน นายธีระพันธ์ วงศ์กาไสย นางคำผัด เพ็ญ
แก้ว นายชาญณรงค์ แดงกันลัน ดร.ภูษิต บุญทองเถิง และ
นายไพโรจน์ นาชัยโชติ ผู้อำนวยการโรงเรียนหนองแปนโนนสูง
นาเชือกราษฎร์บำรุง อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ ที่กรุณา
ตรวจสอบ แก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ตลอดจนให้กำลังใจในการ
ทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ เป็นอย่างยิ่ง จนสามารถสำเร็จลุล่วงลง
ได้ด้วยดี ผู้วิจัยจึงขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

เอกสารอ้างอิง

คณะกรรมการการปฏิรูปการเรียนรู้. (2545). **ปฏิรูปการ
เรียนรู้ผู้เรียนสำคัญที่สุด**. ปทุมธานี : สกยบู้ค.
สุรวาท ทองบุ. (2550). **การวิจัยทางการศึกษา**, มหาสารคาม :
คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

